

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

УКРАЇНА У СВІТОВОМУ ІСТОРИЧНОМУ ПРОСТОРИ

Збірник матеріалів

Всеукраїнської науково-практичної конференції

5 травня 2026

Київ 2026

УДК 94(477)(063)

Україна у світовому історичному просторі: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 05 травня 2026 р.) / Під заг. ред. Т. В. Марени. – Київ: МДУ, 2026. – 171 с.

Редакційна колегія:

Голова – **Т. В. Марена**, в.о. ректора Маріупольського державного університету

Члени редколегії: – **О. П. Реснт**, член-кореспондент НАН України, д.і.н., професор, заступник директора Інституту історії України НАН України.
– **Ю. В. Константинова**, к.і.н., доцент, декан історичного факультету.
– **С. В. Новікова**, к.і.н., доцент, заступник декана історичного факультету
– **В. М. Романцов**, д.і.н., професор (відповідальний редактор)
– **С. С. Арабаджи**, к.і.н., доцент
– **В. С. Волониць**, к.і.н., доцент
– **В. О. Забавін**, к.і.н., доцент
– **В. М. Коробка**, к.і.н., доцент
– **Н. І. Романцова**, д.і.н., доцент
– **Н.Ф. Шипік**, к.і.н., доцент

У збірнику представлено наукові матеріали, що включені до програми Всеукраїнської науково-практичної конференції «Україна у світовому історичному просторі». В ньому висвітлюються різні аспекти української історії як складової всесвітньої історії, історичного краєзнавства, історичної регіоналістики, культури, актуальні проблеми міжнародних відносин, методики викладання історії в школі.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, магістрантів і всіх тих, хто цікавиться питаннями історії, культури, зовнішньої політики України, історичного краєзнавства, а також міжнародними відносинами нашого часу.

The collection of scientific papers presents the scientific articles included in the proceedings of the All-Ukrainian research conference «Ukraine in world historical space». It highlights various aspects of the history of Ukraine as a part of the global history, historical regional studies, historical regionalism, culture, as well as acute problems of international relations and foreign policy of Ukraine, methods of teaching history in school.

For researchers, lecturers, postgraduate students, undergraduate and master's students, and all those interested in the history, culture, and foreign policy of Ukraine, historical regional studies, as well as contemporary international relations.

2. Owen M., Maurer K. No Easy Day : the autobiography of a Navy SEAL : the firsthand account of the mission that killed Osama bin Laden. Waterville, ME : Thorndike Press, 2012. 381 p.
3. Osama bin Laden Dead. whitehouse.gov. 2011. 2 May. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2011/05/02/osama-bin-laden-dead> (дата звернення: 16.03.2026).
4. Owen M., Maurer K. No Hero : the evolution of a Navy SEAL. Penguin Publishing Group, 2017. 304 p.
5. Clarke M. The Killing of Osama: Easy Operation as a result of Hard Intelligence. Royal United Services Institute. 2011. 6 May. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/killing-osama-easy-operation-result-hard-intelligence> (дата звернення: 16.03.2026).

ДИПЛОМАТІЯ СОЛІДАРНОСТІ В БАГАТОСТОРОННІХ ІНСТИТУЦІЯХ: УРОКИ ООН ЩОДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Погуляєв О. І.

У сучасному нестабільному міжнародному середовищі багатостороння дипломатія відбувається на тлі глибокої невизначеності та гуманітарних криз. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 2022 року стало не лише трагедією для українського народу, але й серйозним викликом для міжнародного порядку. У цьому контексті в дебатах багатосторонніх інституцій, зокрема в Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), поряд із почуттями страху, горя та обурення активно проявляється інший емоційно-риторичний ресурс – солідарність. Вона слугує стратегічним інструментом для мобілізації колективних дій, виправдання позицій держав та підтримання віри в ефективність міжнародних інституцій навіть за умов кризи.

Емоційний поворот в дослідженнях міжнародних відносин і дипломатії останніми роками значно розширив розуміння ролі емоцій у світовій політиці. Однак більшість робіт традиційно зосереджувалася на негативних емоціях, таких як страх і гнів. Позитивна майбутньо-орієнтована риторика, пов'язана із солідарністю і надією, залишалася відносно недослідженою в контексті багатосторонньої дипломатії. Важливим внеском у заповнення цієї прогалини стала стаття Е. Бланк [1], яка проаналізувала «дипломатію надії» в дебатах ООН щодо війни в Україні, показавши, як держави риторично визначають спільні цілі, шляхи їх

досягнення та агентивність. Цей підхід доповнюється дослідженнями емоційного ландшафту в ООН під час російської агресії в роботі А. Джонса [5], межами емоційної солідарності в європейській політиці в М. Девіда [3] та ролі емоцій провини й бажання «виправити помилки» у західній реакції на вторгнення в Р. Флойда [4]. Історичний вимір стратегічного партнерства України та США розкрито в роботі О. Погуляєва [6], яка підкреслює комплексний характер американської політики щодо зміцнення української державності ще у 1990–1994 рр. Теоретичну основу аналізу формують когнітивна модель надії Ч. Снайдера [7] та ідеї про стале глобальне сподівання в дипломатії К. Костантіну [2].

Метою тез є аналіз дипломатії солідарності як риторичного механізму в багатосторонніх форматах на прикладі дебатів Генеральної Асамблеї ООН (далі – ГА ООН) щодо Резолюції ES-11/1 – першої інституційної реакції на російську агресію. Використовуючи підхід емоційного дискурс-аналізу, ми адаптуємо когнітивну модель Ч. Снайдера (цілі, шляхи, агентивність) для розуміння того, як держави застосовують риторику солідарності для координації дій у кризових умовах.

Теоретичні засади дипломатії солідарності ґрунтуються на визнанні емоцій як стратегічного ресурсу в міжнародних відносинах. На відміну від традиційних раціоналістських моделей риторичної дії, солідарність діє через емоційну логіку, спрямовану на формування спільного бачення майбутнього та мобілізацію акторів. У багатосторонніх інституціях, таких як ООН, де прогрес часто повільний і суперечливий, солідарність виконує процедурну функцію: вона зміцнює інституційну стійкість, підтримує когезію в поляризованому середовищі та генерує імпульс для довгострокової співпраці. Солідарність не є пасивним оптимізмом, а активним наративом, який визначає спільні цілі, пропонує шляхи їх досягнення та стверджує здатність акторів до реальних дій [7, с. 10–12].

Емпіричний аналіз дебатів 11-ї надзвичайної спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН демонструє чітку емоційну структуру виступів держав. Більшість промов розпочиналася з опису гуманітарної катастрофи та засудження агресора (Австрія згадувала «жах немовлят, народжених у бомбосховищах», ЄС – «найтемніші години нашого континенту з часів Другої світової війни») [1, с. 116]. Далі відбувався перехід до риторики солідарності, що переорієнтовувала дискурс на конструктивні перспективи. Держави артикулювали різноманітні цілі: від відновлення територіальної цілісності України та миру до ширших прагнень – відновлення авторитету багатосторонності та реформи ООН, серед яких були Мексика і Нідерланди [2, с. 5].

Особливе місце в риториці солідарності посідає позиція Сполучених Штатів Америки. Як один із ключових співініціаторів скликання надзвичайної сесії, США активно

стверджували колективну агентивність і лідерство Заходу в захисті міжнародного права. Американські представники підкреслювали, що агресія Росії є атакою не лише на Україну, але й на фундаментальні принципи Статуту ООН та міжнародного порядку. Риторика Вашингтона поєднувала чіткі цілі (повне виведення російських військ, відновлення суверенітету та територіальної цілісності України) з конкретними шляхами (підтримка санкцій, військова та гуманітарна допомога, міжнародні розслідування воєнних злочинів) та сильним акцентом на агентивність: «ми стоїмо разом з Україною і будемо продовжувати підтримувати її стільки, скільки буде потрібно» [1, с. 117]. Такий підхід перетворював дебати на демонстрацію трансатлантичної єдності та проекцію глобального лідерства. Уже в процесі становлення української державності 1990–1994 рр. американська політика мала комплексний характер: вона спрямовувалася не лише на ядерне роззброєння, а й на зміцнення суверенітету України, її інтеграцію в міжнародну систему та протидію російському імперському потенціалу, що підтверджується значною фінансовою допомогою та низкою двосторонніх угод [6, с. 45].

Протилежний підхід демонструвала позиція Китаю. Утримавшись від голосування за Резолюцію ES-11/1, китайські представники уникали прямого засудження агресії та акцентували на необхідності врахування «безпекових інтересів усіх сторін», політичного врегулювання та діалогу. Така риторика містила елементи «солідарності» з ідеєю мирного вирішення, але без чіткої підтримки територіальної цілісності України чи колективних санкцій. Натомість Китай пропонував власні амбігні шляхи (переговори без попередніх умов), що відображало стратегію балансування між Росією та Заходом і обмежувало мобілізаційний потенціал солідарності в рамках ООН [1, с. 120].

Шляхи досягнення цих цілей варіювалися залежно від геополітичної позиції: від конкретних пропозицій щодо санкцій, гуманітарних коридорів та міжнародних розслідувань (наприклад, пропонованих Італією та Польщею) до закликів до переговорів та врахування «безпекових інтересів усіх сторін» (наприклад, пропонованих Китаєм та Болівією) [3, с. 671]. Найважливішим елементом була агентивність – ствердження здатності діяти. Держави підкреслювали власну та колективну суб'єктність («Це тепер залежить від нас, у ГА ООН, де всі мають рівні права голосу» – Грузія), хвалили інституції та обіцяли тривалу підтримку. Таким чином, солідарність функціонувала як риторичний ритуал, що перетворював кризу на платформу для демонстрації єдності та лідерства [5].

Водночас дипломатія солідарності має суттєві обмеження. Не всі держави висловлювали її однаково: Росія взагалі уникала мови миру чи спільного майбутнього, акцентуючи на так званій міфічній «історичній несправедливості». Деякі країни, такі як Південна Африка та Руанда, демонстрували амбівалентність або розчарування, вказуючи на

брак врахування «корінних причин» конфлікту та ризик поглиблення розколу. Ці розбіжності свідчать, що ефективність солідарності залежить від її кредитоспроможності, політичної узгодженості та реалізму. Надмірна риторика солідарності без конкретних дій може маскувати бездіяльність і провокувати подальше розчарування [4, с. 1155].

Висновки. Дипломатія солідарності в ООН під час російсько-української війни продемонструвала свою мобілізуючу силу, дозволивши підтримати міжнародний порядок попри параліч Ради Безпеки. Водночас вона виявила структурні обмеження багатосторонніх механізмів. Для України та міжнародної спільноти ключовими уроками є необхідність поєднання емоційної риторики солідарності з конкретними механізмами реалізації, а також активне використання альтернативних форматів (мінілатеральних, двосторонніх) для доповнення ООН. Перспективним напрямом подальших досліджень є порівняльний аналіз еволюції риторики солідарності в часі та її впливу на глобальну громадськість.

Література

1. Blanc E. The Diplomacy of Hope in Multilateral Settings: Lessons from UN Debates on the War in Ukraine // *The Hague Journal of Diplomacy*. 2026. Vol. 21. № 1. P. 114–125.
2. Constantinou C. M., Der Derian J. (eds.). *Sustaining Global Hope: Sovereignty, Power and the Transformation of Diplomacy*. London : Palgrave Macmillan, 2010. P. 1–22.
3. David M. Russia's war on Ukraine: unbottled emotions and the limits of EU solidarity // *Journal of European Integration*. 2024. P. 661–684. DOI: 10.1080/07036337.2024.2363613.
4. Floyd R. Making amends: emotions and the western response to Russia's invasion of Ukraine // *International Affairs*. 2024. Vol. 100. № 3. P. 1149–1168. DOI: 10.1093/ia/iae066.
5. Jones A. «Waging word wars»: The «emotionscape» of the United Nations Security Council and the Russian war in Ukraine // *Political Geography*. 2024. Vol. 108. DOI: 10.1016/j.polgeo.2023.103032.
6. Pohuliaiev O. The Priority of U.S. Interests in the Establishment of Ukrainian Statehood (1990–1994) // *Society and Security*. 2025. № 5(11). P. 39–49. DOI: 10.26642/sas-2025-5(11)-39-49.
7. Snyder C. R. *The Psychology of Hope: You Can Get There from Here*. New York : Simon and Schuster, 1994. 428 p.